

Kasvien monimuotoisuutta merenrantaniityillä

Marika Laurila, Luonnonvarakeskus
Merenrantalaidunnusta luonnon ja ihmisten hyväksi (RANTAL AidUN) –hanke
Rantalaidunnuksen ABC –webinaari 17.3.2022

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Terveystieteiden tutkimuskeskus
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Terveystieteiden tutkimuskeskus

HELSINGIN YLIOPISTO

Tarkastelun kohteena

- Matalakasvuiset hoidosta hyötyvät kasvilajit
- Uhanalaiset, ks. [Punaisen kirjan verkkopalvelu](#)
- Perinnebiotoopeilla huomionarvoisia lajeja, [lisätietoa](#)
- Kotoperäisiä ja ruijanesikkoryhmän lajeja
- Rauhoitetut kasvilajit
 - kasvin tai sen osan poimiminen, kerääminen, irtileikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty, [lisätietoa](#)
- Suomen kansainväliset vastuulajit
 - Suomessa merkittävä osa lajin kasvupaikoista → Suomella erityinen vastuu lajin seurannasta, tutkimuksesta ja suojelusta, [lisätietoa](#)
- EU:n Luontodirektiivin lajit (direktiivilaji)
 - Osoitettava erityisten suojelutoimien alueita (Natura 2000 alueverkosto), edellyttävät tiukkaa suojelua (kerääminen kielletty), [lisätietoa](#)

Merirannikki
Lysimachia maritima

Perämeren matalakasvuisten niittyrintojen arvokasta kasvilajistoa

	Uhanalainen	Luonto- direktiivin laji	Rauhoitettu	Kansainvälinen vastuulaji	Muuta
Hentosuolake – <i>Triglochin palustris</i> *					
Isokäärmeenkieli – <i>Ophioglossum vulgatum</i> *	←				
Katkeravesirikko – <i>Elatine hydropiper</i> *					
Käenkukka – <i>Lychins flos-cuculi</i> *					
Lähdehetekaali – <i>Montia fontana</i> *	←				
Merisara – <i>Carex mackenziei</i> *					Ruijanesikkoryhmä
Mutayrtti – <i>Limosella aquatica</i> *					
Nelilehtivesikuusi – <i>Hippuris tetraphylla</i> *	← Vaarantunut	Direktiivilaji	Rauhoitettu	Vastuulaji	Ruijanesikkoryhmä
Perämerensilmäruoho – <i>Eupharsia botnica</i> *	← Silmälläpidettävä			Vastuulaji	Kotoperäinen
Ruijannuokkuesikko – <i>Primula nutans</i> *	← Silmälläpidettävä	Direktiivilaji	Rauhoitettu	Vastuulaji	Ruijanesikkoryhmä
Rönsysorsimo – <i>Puccinellia phryganodes</i> *	← Äärimmäisen uh.	Direktiivilaji	Rauhoitettu		Ruijanesikkoryhmä
Somersara – <i>Carex glareosa</i> *	← Silmälläpidettävä				Ruijanesikkoryhmä
Suolasara – <i>Carex halophila</i> *					Ruijanesikkoryhmä
Suolasolmukka – <i>Spergularia salina</i> *	←				
Suolasänkiö – <i>Odontites littoralis</i> *				Vastuulaji	Ruijanesikkoryhmä
Suovilukko – <i>Parnassia palustris</i> *					
Upossarpio – <i>Alisma wahlenbergii</i> *	← Vaarantunut	Direktiivilaji	Rauhoitettu	Vastuulaji	Kotoperäinen
Vesipaunikko – <i>Crassula aquatica</i> *	Vaarantunut			Vastuulaji	
Vihnesara – <i>Carex paleacea</i> *	← Silmälläpidettävä				Ruijanesikkoryhmä
Äimäruoho – <i>Subularia aquatica</i>				Vastuulaji	

* Perinnebiotoopeilla huomionarvoinen laji

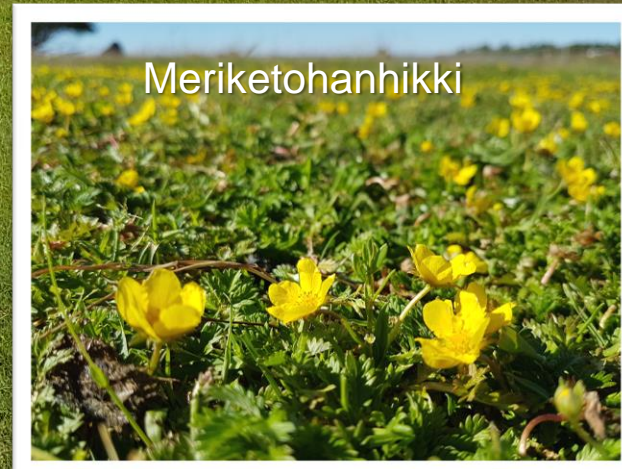
← Tässä esityksessä esiteltäviä lajeja

Laidunnuksen vaikutus

- Itämeren rantojen lajeista jopa 75 % on arvioitu hyötyvän karjan laidunnuksesta ([Pykälä 2007, s. 61](#)) Lukuvinkki!
- Selviä hyötyjiä ovat mm. matalakasvuiset heinämäiset lajit kuten rönsyrölli, suolavihvilä, meriluikka ja somersara
- Myös monet suolamaiden lajit, esimerkiksi suolasolmukki, luotosorsimo ja hentosuolake hyötyvät – karjan laidunnus luo niille sopivia aukkoisia kasvupaikkoja ([Laurila ym. 2015](#))
- Osa pienistä ruohovartisista kasveista kuten käärmeenkieli ja suolasänkiö hyötyisivät enemmän niittohoidosta
- Lampaat suosivat usein ruohoja, mikä voi johtaa merenrantaniittyjen heinittymiseen
- Pienistä ruohoista meriketohanhikki viihtyy voimakkaastikin laidunnetuilla alueilla matalan kasvutapansa vuoksi

Suolavihvilä
Juncus gerardii

- Laidunnuksesta kärsivät kookkaat lajit kuten järviruoko, mesiangervo ja hiirenvirna
- Yleisten korkeakasvuisen lajien vähentäminen on kuitenkin hoidon keskeisiä tavoitteita
- **Vaihtelu hoitotavoissa ja hoidon voimakkuudessa** synnyttää laajemman kirjon eri lajeille sopivia elinympäristöjä
- Uhanalaiset lajit huomioon hoidon toteutuksessa – hoidon vaikutuksia tarpeen seurata

Vesirannan aukkoiset niityt

- Laidunnetulla rannalla viihtyvät matalakasvuiset kasvilajit kuten
 - meriluikka, hapsiluikka, pienet vidat, äimäruoho, hentosätkin
 - Huomionarvoisia: mutayrtti, vesirikot, katkeratatar
 - Uhanalaisia: nelilehtivesikuusi, upossarpio, vesipaunikko
- Hoitamattomalla rannalla järviruoko ja kookkaat kaislat usein valtalajeina
- Matalakasvuinen vesiranta tärkeä ruokailualue mm. kahlaajille ja vesilinnuille

Lukuvinkki!

PERÄMEREN
VESIKASVIO

Nelilehtivesikuusi – *Hippuris tetraphylla*

- Vaarantunut, rauhoitettu, direktiivilaji, vastuulaji, ruijanesikkoryhmän laji
- Matalassa rantavedessä tai kostealla maalla
- Koko rannikolla, runsaimmillaan Perämeren rannikolla

Upossarpio – *Alisma wahlenbergii*

- Vaarantunut, rauhoitettu, direktiivilaji, vastuulaji, kotoperäinen (Itämeri)
- Runsaimmillaan Oulun seudun rannikolla
- Matalassa rantavedessä

Suursaramerenrantaniitty

- Maarannan alaosissa ja painanteissa suojaisilla rannoilla
- Tyypillisiä lajeja mm. vesisara ja tupassara
- Perämeren suolavaikutteisemmilla rannoilla myös vihne- ja suolasaraa

Vihnesara – *Carex paleacea*

- Silmälläpidettävä, ruijanesikkoryhmän laji
- Esiintyy Suomessa vain Perämeren rannikolla

Matalakasvuiset vihvilä- heinä- ja saramerenrantaniityt

- Maarannan märistä alaosista kuiviin yläosiin, erityisesti hoidetuilla rannoilla
- Lajistoltaan monimuotoisin merenrantaniittyjen luontotyyppi
- Rannan alaosissa tyypillisiä lajeja rönsyrölli, meriluikka ja merisara

Matalakasvuiset vihvilä- heinä- ja saramerenrantaniityt

- Rannan keski- ja yläosat lajirikkaimpia
- Valtalajistoa: luhtakastikka, suolavihvilä, röllit ja punanata
- Uhanalaisia esimerkiksi ruijannuokkuesikko, perämerensilmäruoho ja somersara
- Huomionarvoisia mm. hentosuolake, isokäärmeenkieli, käenkukka, lähdehetekaali, suolasänkiö, suovilukko

Ruijannuokkuesikko – *Primula nutans* *subsp. finmarchica*

- Silmälläpidettävä (aiemmin vaarantunut) – hyötynyt hoidosta!
- Rauhoitettu, direktiivilaji, vastuulaji
- Ruijanesikkoryhmän nimikkolaji
- Esiintyy Suomessa Perämeren rannikolla

Lähdehetekaali – *Montia fontana*

- Perinnebiotoopeilla huomionarvoinen
- Kostean, hienoaineksisen maan aukkopaikoilla
- Hyötyy selvästi laidunnuksesta

Perämerensilmäruoho – *Euphrasia bottnica*

- Silmälläpidettävä, vastuulaji, kotoperäinen
- Esiintyy ainoastaan Perämeren rannikolla
- Niityn yläosissa, pensaikkovyöhykkeen reunamilla

Somersara – *Carex glareosa*

- Esiintyy Suomessa vain Perämeren rannikolla
- Uhanalainen: silmälläpidettävä
- Niittyvyöhykkeen kuivemmissä yläosissa

Suolamaalaidut

- Pienialaisin ja uhanalaisin merenrantaniittyjen luontotyypeistä
- Kasvillisuus aukkoista, maaperän suoloja kertyy maan pintaan
- Yleisiä lajeja mm. luotosorsimo ja suolasolmukki

Rönsysorsimo – *Puccinellia phryganodes*

- Erittäin uhanalainen, rauhoitettu, direktiivilaji, vastuulaji
- Ruijanesikkoryhmän laji
- Esiintyy lähinnä Hailuodossa

Suolasolmukki – *Spergularia salina*

- Perinnebiotoopeilla huomionarvoinen laji
- Suolamaiden yleisimpiä lajeja
- Hyötynyt selvästi laidunnuksesta

Kiitos!

Lisälukemista rantaniittyjen kasvillisuudesta

Rantalaidun -hankesivuilta: • [Työpaketti 4](#)
• [Aiheesta muualla](#)